

Малишева М. О.,
здобувач кафедри цивільного права № 1
Національного юридичного універси-
тету імені Ярослава Мудрого

СУТНІСТЬ ЗГОДИ У СІМЕЙНОМУ ПРАВІ

Значущість згоди у суспільстві неможливо не дооцінювати, оскільки її відсутність серед основних верств населення призводить до соціальних потрясінь, порушення прав та свобод людини і громадянина. Цінність права також пов'язується з його здатністю виступати у якості компромісу інтересів. У сучасній теорії права наголошується, що право є цінним, оскільки здатне внаслідок своїх змістовних і формальних властивостей задовольняти потреби, бути інструментом реалізації і погодження інтер-

есів...[1, с. 159]. Категорія «згода» привертає до себе увагу як базова категорія суспільних наук багатьох дослідників [2; 3], не залишається вона без уваги і вченими в галузі сімейного права, оскільки регулювання сімейних відносин здійснюється Сімейним кодексом України (далі – СК України) також з метою побудови сімейних відносин на паритетних засадах, на почуттях взаємної любові та поваги, взаємодопомоги і підтримки (ч. 2 ст. 1).

У СК України термін «згода» використовується дуже часто, більше ніж 80 разів. При цьому згода учасників сімейних відносин щодо певного варіанту поведінки, виникнення, зміни або припинення сімейних правовідносин може бути виражена й шляхом досягнення домовленості (договору) сторін, й шляхом вчинення певних фактичних дій, наприклад, взяття дитини-сироти або дитини, позбавленої батьківського піклування, на виховання в прийомну сім'ю, що означає згоду подружжя або одинокі особи як щодо виховання дитини, так й щодо виникнення в неї відповідних сімейних прав та обов'язків.

Варто зауважити, що згода учасників сімейних правовідносин може виступати як самостійний одиничний юридичний факт, що тягне за собою виникнення сімейних правовідносин. Наприклад, укладення договору між подружжям про надання утримання (ст. 78 СК України) означає саме згоду, домовленість чоловіка і дружини щодо визначення умов, розміру та строку виплати аліментів.

В деяких випадках згода учасників сімейних правовідносин є додатковим фактом стосовно обов'язкових фактів для виникнення, зміни або припинення сімейних правовідносин. Так, дружина і чоловік розпоряджаються майном, що є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя, за взаємною згодою. Тому для укладення одним із подружжя договорів, які потребують нотаріального посвідчення і (або) державної реєстрації, а також стосовно цінного майна, згода другого з подружжя має бути подана письмово (ч. 3 ст. 65 СК України). Це означає необхідність отримання згоди другого з подружжя (додатковий факт) при наявності обов'язкового факту – досягнення домовленості за всіма істотними умовами договору між подружжям як стороною договору й іншою стороною договору, що укладається. Отже, «згода» у сімейному праві має значення правової категорії, з'ясування сутності якої є важливим як для доктрини сімейного права, так й для правозастосовної й правотворчої діяльності.

Для з'ясування сутності згоди як правової категорії сімейного права важливо визначитися з етимологічним та семантичним значенням терміну «згода». Сучасний тлумачний словник української мови містить декілька значень поняття «згода»: 1) позитивна відповідь на питання, дозвіл на що-небудь; 2) взаємна домовленість, порозуміння; 3) спільність поглядів, думок і т. ін.; одноставність; 4) дружба, мирні стосунки; 5) означає підтвердження чого-небудь і відповідає слову «так» [4, с. 279]. Семантична характеристика слова «згода» виходить з того, що українською мовою «згода» семантичними компонентами «дозвіл», «позитивний», «відповідь» вказує на ствердну відповідь, схвалення подальших дій або вчинків. Натомість, в уявленні англійців поняття згоди «agreement» включає в себе розуміння гармонії зі світом та самим собою. Поняття взаємного розуміння, домовленості, згоди знаходить своє відображення у семантиці лексичних одиниць української мови «порозуміння», «взаєморозуміння», «погодженість», та англійської – «understanding». Вони представляють еквівалентну семантику гармонії у ставленні до всього оточуючого, що приводить до мирних стосунків, взаємної дружби [5, с. 105].

Усю багатоманітність тлумачень категорії «згода» можна звести до того, що в основі згоди завжди лежить порозуміння, позитивне ставлення до ситуації, що є вкрай важливим для сімейних відносин й повинно враховуватися при їх правовому регулюванні.

Аналізуючи чинне сімейне законодавство України, можна зробити висновок, що законодавець категорію «згоди» для регулювання сімейних правовідносин застосовує як безпосередньо у розумінні необхідності отримання згоди (підтвердження позитивної відповіді) щодо вчинення певних дій, які тягнуть за собою виникнення, зміну або припинення сімейних правовідносин, наприклад, згода другого з подружжя на усиновлення дитини (ст. 220 СК України), згода батьків на укладення шлюбного договору до реєстрації шлюбу їх неповнолітньою дитиною (ч. 2 ст. 92 СК України) тощо, так й опосередковано через встановлення можливості регулювати сімейні правовідносини за домовленістю (договором) сторін (ст. 9 СК України), через надання дозволів, зокрема, дозволу органу опіки та піклування на вчинення правочинів щодо нерухомого майна дитини (ч. 4 ст. 177 СК України) та ін.

Список використаних джерел:

1. Загальна теорія держави і права : [підруч. для студ. юрид. вищих навч. закл.] / М. В. Цвік, О. В. Петришин, Л. В. Авраменко та ін. ; за ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України М. В. Цвіка, д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України О. В. Петришина. – Харків : Право, 2009. – 584 с.;
2. Бобровник С. Компроміс, консенсус, згода: співвідношення / С. Бобровник // Історико-правовий часопис. – 2013. – №2. – С. 13-19;
3. Захарян О. О. Умови та методи досягнення згоди в суперечках / О. О. Захарян // Наукові записки НаУКМА. Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота. – 2012. – Т. 136. – С. 59-62;
4. Сучасний тлумачний словник української мови: 60 000 слів / за заг. ред. д-ра філол. наук, проф. В. В. Дубічинського. – Х. : ВД «ШКОЛА», 2008. – 832 с.;
5. Іваненко Н. В. Поняття згода / agreement у діалозі культур [Електронний ресурс] / Н. В. Іваненко // Мовні і концептуальні картини світу. — 2013. – Вип. 43(2). – С. 102-109. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Mikks_2013_43\(2\)__18.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Mikks_2013_43(2)__18.pdf).